

2. Виробнича педагогічна хореографічна практика: програма для студентів вищих педагогічних навчальних закладів зі спеціальності 7.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Хореографія” / Укл. Т.О. Благова. – Полтава, ПДПУ, 2007. – 18 с.
3. Навчальна фольклорна практика: програма для студентів вищих педагогічних навчальних закладів зі спеціальності 6.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Хореографія” / Укл. Л.М. Сокіл. – Полтава, ПДПУ, 2008. – 16 с.
4. Навчально-методична хореографічна практика: програма для студентів вищих педагогічних навчальних закладів зі спеціальності 6.010103 “Педагогіка і методика середньої освіти. Хореографія” / Укл. Т.О. Благова. – Полтава, ПДПУ, 2008. – 16 с.
5. Науково-педагогічна практика: програма та інструктивно-методичні матеріали для магістрантів спеціальності 8.010103 – “Педагогіка і методика середньої освіти. Хореографія” / Укл. П.С. Горголь. – Полтава: ПДПУ, 2007. – 23 с.
6. Тараканова А.П. Система хореографічного виховання у школах і позашкільних закладах: навчальний методичний посібник. / А.П. Тараканова – К.: ІЗМН, 1996. – 284 с.

Благова Т.А.

ФОРМИРОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ-ХОРЕОГРАФОВ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ

Раскрывается значение педагогической практики в процессе профессионального становления будущих учителей-хореографов, формирования у них педагогического мастерства, практических умений.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, педагогическая практика, будущий учитель-хореограф, практическая подготовка.

Blagova T.A.

FORMING OF PEDAGOGICAL TRADE OF FUTURE TEACHERS-CHOREOGRAPHERS IS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL PRACTICAL PREPARATION

The article deals with the meaning of pedagogical practical while professional becoming of future teachers of choreography, forming their pedagogical skills, practical skills.

Key words: pedagogical skills, pedagogical practical, future teacher of choreography, practical preparation.

УДК 37.026

Бургун І.В.

ВІД КОМПЕТЕНТНОГО ВЧИТЕЛЯ ДО КОМПЕТЕНТНОГО УЧНЯ

У статті висвітлене одне з утруднень упровадження компетентнісного підходу у практику навчання української школи – недостатня теоретична і практична підготовка вчителів з цього питання. Пропонується варіант подолання даного утруднення.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетентність, компетенції, навчально-пізнавальні компетенції.

В епоху динамічних змін, що відбуваються в українському суспільстві і світі, навчаючи школярів, треба пам'ятати не лише про передавання знань, що потрібно запам'ятати, а перш за все про сукупність прийомів, умінь, спрямованих на отримання освіти впродовж усього життя.

Переорієнтація освіти на розвиток способів самостійного набуття знань обумовлює постановку проблеми *навчально-пізнавальних компетенцій, що забезпечують готовність молоді людини самостійно розв'язувати навчально-пізнавальні проблеми, що можуть виникнути у повсякденній і майбутній професійній діяльності.* Опанування навчально-пізнавальними компетенціями є основою для формування компетентності людини у сфері навчально-пізнавальної діяльності.

Навчально-пізнавальні компетенції у сфері самостійної навчально-пізнавальної діяльності займають пріоритетне місце серед освітніх компетенцій, визначених представниками міжнародної спільноти, українськими і російськими вченими (табл. 1). Пояснюється це тим, що вони у своїй сукупності забезпечують привласнення людиною цілісного і різноманітного світу культури. Тому проблема розвитку навчально-пізнавальних компетенцій не є вузько дидактичною, або методичною. Вона носить соціально-педагогічний характер, оскільки від її розв'язання у стінах школи залежить не лише усвідомленість і міцність знань, але й розвиток і виховання особистості учня. Систему навчально-пізнавальних компетенцій треба розглядати як фактор соціальної конкурентоздатності учнів, оскільки вони дозволяють отримати якісну загальну середню освіту, згодом опанувати професією, досягти необхідної кваліфікації, при необхідності змінити спеціальність. У педагогічній літературі [1] виділяють три основних фактори соціальної і особистісної значущості даної компетенції. По-перше, вона забезпечує академічну мобільність учнів, їх готовність не лише якісно опанувати програму загальної, але й професійної освіти. По-друге, навчально-пізнавальні компетенції обумовлюють професійну мобільність особистості випускника, здатного не лише в майбутньому опанувати професією, підвищити кваліфікацію, але й готового при необхідності змінити спеціальність, сферу своєї професійної діяльності. По-третє, дана компетентність сприяє підвищенню якості роботи школи як соціального інституту, що призваний реалізувати програму загальної освіти. Без активної пізнавальної позиції учня, без його готовності самостійно здійснювати навчально-пізнавальну діяльність неможлива ефективна робота школи.

Таблиця 1.

Види ключових компетенцій за різними джерелами

Міжнародна спільнота (OECD) (Лісабонська конференція, 2001 р.)	Російські дослідники (А.В. Хуторський)	Українські дослідники в рамках проекту ПРООН "Освітня політика та освіта "рівний – рівному"
Навички рахування та письма		
Базові компетенції у галузі математики, природничих наук та технологій		
Іноземні мови		
Інформаційні та комунікаційні технології	Комунікативні	Компетенції з ІКТ
	Інформаційні	
Здатність навчатися	Навчально-пізнавальні	Вміння вчитись
Підприємницькі навички		Підприємницькі
Соціальні навички	Соціально-трудова	Соціальні
Загальна культура	Загальнокультурні	Загальнокультурні
	Особистісного самовдосконалення	
	Ціннісно-сміслові	
		Громадянські
		Здоров'язберігаючі

А. Хуторський представляє навчально-пізнавальну компетенцію як фактор мобільності, що розширює пізнавальні ресурси учня; як фактор, що дозволяє розв'язати виниклі пізнавальні проблеми у всіх видах діяльності; як фактор здобуття знань

безпосередньо з реальності, володіння прийомами дій в нестандартних ситуаціях, евристичними методами розв'язання проблем [1].

Ураховуючи таке значення навчально-пізнавальної компетенції у розвитку молодшої людини, в основних освітніх документах України наголошено на необхідності їх формування в учнів під час навчання у школі.

Так, пріоритетним напрямком розвитку освіти в Україні, передбаченим "Національною доктриною розвитку освіти України у XXI ст." є розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості [2: 4].

У Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа) формування основних компетентностей особистості – життєвої, соціальної, загальнонаукової, загальнокультурної, технологічної, комунікативної і комп'ютерної – визначається як одне з головних завдань сучасної школи України [3].

У Державному стандарті базової і повної загальної середньої освіти хоча прямо не вказується на необхідності формування навчально-пізнавальних компетенцій, але звертається увага на посилення практичного й творчого складників навчальної діяльності, що є значним чинником у формуванні розглянутих компетенцій; на необхідність формування таких складових навчально-пізнавальних компетенцій, як уміння здобувати інформацію з різних джерел, засвоювати, поповнювати й оцінювати її, застосовувати способи пізнавальної та творчої діяльності. Отже, без уживання відповідного терміна у державному стандарті, по суті, йдеться про деякі суттєві характеристики самостійного учіння. О. Савченко пояснює таку позицію укладачів Державного стандарту щодо навчально-пізнавальних компетенцій тим, що на час їх розроблення вони не мали достатніх знань з компетентнісного підходу, оскільки узагальнені матеріали щодо його сутності, обґрунтування назв і кількості компетенцій ще не були оприлюдненими [4: 35-36].

Незважаючи на таке значення і необхідність формування навчально-пізнавальних компетенцій, випускники загальноосвітніх шкіл мають низький рівень їх розвитку. Про це свідчать результати констатуючого експерименту, спрямованого на виявлення рівня навчально-пізнавальних компетенцій у випускників загальноосвітніх шкіл. Більшість з них не вміє: здійснювати методологічну діяльність з пошуку, формування і застосування нових нормативів і методологічних засобів, адекватних змінним умовам діяльності, а також з оптимального вибору і застосування у тій чи іншій діяльності відомих раніше і стандартизованих нормативів; здійснювати дії, спрямовані на отримання результату: цілепокладання, аналіз, моделювання, контроль, оцінка; управляти своєю навчально-пізнавальною діяльністю – організувати і контролювати її; не вміє здійснювати саморегуляцію своєї емоційно-вольової, мотиваційної, пізнавальної сфери, спрямовувати їх на розв'язання поставлених задач; здійснювати ефективну комунікацію у навчанні.

Таким чином, існує **протиріччя** між необхідністю формування навчально-пізнавальних компетенцій які забезпечують компетентність учнів у навчально-пізнавальній діяльності і низьким рівнем їх розвитку у випускників загальноосвітніх шкіл. Причина цього полягає в тому, що вітчизняна система освіти не готова у повній мірі до розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів, зокрема вчителя не володіють теорією і методикою компетентнісного підходу.

Аналіз психологічної, педагогічної і методичної літератури свідчить про те, що проблема навчально-пізнавальних компетенцій знаходиться на стартовому етапі.

Взагалі, **дослідження компетентнісного підходу** на пострадянському науковому просторі пов'язано з такими іменами, як І. Агапов, В. Болотов, С.П. Бондар, І. Єрмаков, О. Овчарук, О. Пометун, О. Локшина, О. Савченко, В. Серіков, С. Трубачова, І. Родигіна, Г. Фрейман, А. Хуторський, В. Циба, С. Шишов та ін.

Проте до цього часу не існує фундаментальних досліджень зі створення цілісної методологічної, теоретичної, понятійно-термінологічної і методичної бази компетентнісного

підходу. У педагогічній і методичній науці відсутня теорія навчально-пізнавальної компетентності учнів. Зокрема:

- не розроблені єдині підходи до визначення понять компетенція і компетентність;
- до кінця не розв'язане питання співвіднесення компетенцій і компетентностей;
- перелік ключових компетенцій представлений у самому загальному вигляді і потребує деталізації як за віковими ступенями навчання, так і за навчальними предметами і освітніми галузями;
- визначення цих понять не досить конструктивні для того, щоб виявити умови ефективного формування окремих компетенцій у навчанні і розробити відповідні технології та методики;
- нормативні документи, що визначають зміст освіти, недостатньо наголошують на формуванні ключових освітніх компетенцій учнів, зокрема навчально-пізнавальних;
- не достатня увага приділяється розвитку діяльній компоненті освіти, що має забезпечити учнів необхідним інструментарієм пізнання, способами розв'язання проблем, сприяти формуванню досвіду самостійної діяльності і формуванню їх компетенцій, зокрема навчально-пізнавальних;
- залишається відкритим питання теоретичного обґрунтування змісту навчально-пізнавальної компетенції, відсутні технології її оцінювання, не розробленим є навчально-методичне забезпечення її формування і розвитку у цілому і при вивченні окремих предметів, зокрема фізики;
- відсутня підготовка студентів педагогічних вузів і вчителів у системі післядипломної освіти на предмет розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів.

Усе це чинить перешкоди у формуванні в учнів готовності до самостійної діяльності, спрямованої на розв'язання навчально-пізнавальних проблем у реальному житті.

З метою покращення такого становища пропонується у вищих навчальних закладах при підготовці вчителів фізики і в системі післядипломної освіти вчителів вивчати навчальну дисципліну ***“Розвиток навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики”***.

Мета даної статті – ознайомлення педагогічної громадськості з можливим варіантом змісту навчальної дисципліни “Розвиток навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики”.

Навчальна дисципліна “Розвиток навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики” спрямована на формування готовності вчителів фізики до розвитку навчально-пізнавальних компетенцій в учнів основної школи.

Завдання дисципліни:

- сформулювати уявлення студентів (вчителів фізики) щодо особливостей компетентнісного підходу до навчання у порівнянні з традиційним;
- навчити студентів (вчителів фізики) розрізняти поняття компетентність і компетенція, визначити їх зв'язок з освітніми стандартами, програмами і підручниками фізики;
- розвинути уявлення студентів (вчителів фізики) щодо навчально-пізнавальної компетенції як ключової освітньої компетенції і визначити роль курсу фізики у її формуванні;
- закласти у свідомості студентів (вчителів) методологічні і теоретичні основи розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики;
- ознайомити студентів (вчителів) з особливостями методики розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи: принципи, цілі, зміст, методи, засоби і форми навчання, що сприяють розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів;

- ознайомити студентів (вчителів) з особливостями діагностики і оцінки рівня сформованості навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики.

Зміст дисципліни складається з двох модулів. Мета вивчення першого модуля “Теоретико-методологічні основи розвитку навчально-пізнавальних компетенцій” – розвиток уявлень студентів (вчителів) щодо навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи і визначення ролі курсу фізики у їх формуванні. Метою вивчення другого модуля “Методика розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики” є ознайомлення студентів (вчителів) з методикою розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики.

Після вивчення дисципліни студенти (вчителі) мають знати:

- поняття компетентнісний підхід, компетентність, компетенція, освітня компетенція, ієрархія освітніх компетенцій, ключова освітня компетенція, групи ключових освітніх компетенцій (європейський, російський, український варіанти), навчально-пізнавальна компетенція, система навчально-пізнавальних компетенцій у навчанні фізики, модель розвитку і оцінки навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики.

Після вивчення дисципліни (студенти) вчителі мають уміти:

- розрізняти поняття компетентність і компетенція, зокрема навчально-пізнавальна компетентність і навчально-пізнавальна компетенція і визначати їх зв'язок з освітніми стандартами, програмами і підручниками фізики основної школи;
- розробляти діяльну складову програми курсу фізики основної школи;
- визначати діяльній зміст курсу фізики основної школи;
- складати компетентнісні задачі, спрямовані на розвиток навчально-пізнавальних компетенцій учнів;
- розробляти уроки фізики, спрямовані на розвиток навчально-пізнавальних компетенцій;
- розробляти “дерево навчально-пізнавальних компетенцій” до кожного уроку фізики основної школи;
- встановлювати міжпредметні зв'язки курсу фізики основної школи з іншими природничими дисциплінами у розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів;
- планувати позаурочну діяльність учнів основної школи, спрямовану на розвиток їх навчально-пізнавальних компетенцій.
- визначити рівень сформованості навчально-пізнавальних компетенцій в учнів основної школи у навчанні фізики.

Висновок. На нашу думку, опанування навчальною дисципліною “Розвиток навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики” буде сприяти формуванню готовності вчителів фізики до розвитку навчально-пізнавальних компетенцій в учнів основної школи і як наслідок – розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів. Даний висновок підтверджено під час формуючого педагогічного експерименту, що ставив за мету розвиток навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи. Педагогічний експеримент проводився на базі загальноосвітніх шкіл м. Херсона і Херсонської області.

Уважаємо, що проблема розвитку навчально-пізнавальних компетенцій потребує *подальшої розробки*. Зміст навчально-пізнавальних компетенцій обумовлюється віковими особливостями психіки школяра, характером їх провідної діяльності, особливостями навчальної дисципліни. У зв'язку з цим, наступним кроком у вирішенні проблеми розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів, зокрема у навчанні фізики, є виділення низки навчально-пізнавальних компетенцій у навчанні фізики в старшій школі і конкретизація їх за профілем навчання.

Нижче наводимо можливий варіант змісту навчальної дисципліни “Розвиток навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики”

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Теоретико-методологічні основи розвитку навчально-пізнавальних компетенцій.

- 1.1. Навчально-пізнавальна компетенція як ключова компетенція освіти.
- 1.2. Можливості шкільного курсу фізики у формуванні навчально-пізнавальних компетенцій.
- 1.3. Особистісно орієнтовний, розвивальний і діяльнісний підходи до навчання як методологічна основа розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів.
- 1.4. Особливості навчально-пізнавальної діяльності учнів підліткового віку у навчанні фізики.
- 1.5. Система навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики.

Модуль 2. Методика розвитку навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики.

- 2.1. Модель формування навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи у навчанні фізики.
- 2.2. Методи формування навчально-пізнавальних компетенцій учнів.
- 2.3. Принципи навчання фізики, спрямовані на формування навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи.
- 2.4. Зміст навчання фізики основної школи.
- 2.5. Компетентнісні задачі як засіб формування навчально-пізнавальних компетенцій.
- 2.6. Організаційні форми формування навчально-пізнавальних компетенцій учнів.
- 2.7. Позаурочна діяльність з фізики і її роль у формуванні навчально-пізнавальних компетенцій учнів основної школи.
- 2.6. Контроль і оцінка сформованості навчально-пізнавальних компетенцій

ЛІТЕРАТУРА:

1. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно ориентированной парадигмы образования//Народное образование. – 2003. – № 2.
2. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ ст. // Освіта України. – 2001. – №29. – С. 4–5.
3. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Інформ. зб. МОН України. – 2002. – №2. – С.3–22.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / За заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. –112 с.

Бургун І.В.

ОТ КОМПЕТЕНТНОГО УЧИТЕЛЯ ДО КОМПЕТЕНТНОГО УЧЕНИКА

В статье освещена одна из трудностей внедрения компетентностного подхода в практику обучения украинской школы – недостаточная теоретическая и практическая подготовка учителей по данному вопросу. Предлагается вариант её преодоления.

Ключевые слова: компетентностный подход, компетентность, компетенции, учебно-познавательные компетенции

Burgun I.V.

OF COMPETENT TEACHERS TO THE APPROPRIATE STUDENT

The article highlights one of the reasons for difficulties in implementing competences Ukrainian school teaching practice – insufficient theoretical and practical training of teachers on this issue. A possible way out of this situation.

Key words: competence hike, competence, competence, training and cognitive competence